

Zobārstu pieejamība bērniem jau sen ir ļoti sasāpējis jautājums

Par zobu veselības nodrošināšanu bērnam bieži dzirdam pretrunīgus viedokļus. Speciālisti bieži atzīst, ka nepieciešama spēcīgāka profilakse, lai nenonāktu līdz tam, ka dažus gadus jauniem bērniem zobi ir ne tikai jālabo, bet pat jāizrauj. Savukārt vecāki jau gadiem nav apmierināti ar to, ka bērnu pierakstīt vizītē pie zobārsta ir ļoti problemātiski, jo īpaši, ja nepieciešams izmantot valsts apmaksātu pakalpojumu, jo rindas stiepjas vairāku mēnešu garumā. Turklāt nereti par kvotām pie zobārsta iespējams tikt tikai gada sākumā, jo tās ātri vien izsīkst.

Arī speciālisti, kuri ir gatavi strādāt ar bērniem, ir uz izķeršanu, to ir mazāk, nekā ir pieprasījums. Tas saistīts gan ar vispārēju speciālistu trūkumu nozarē, gan arī to, ka ne visi zobārsti gatavi strādāt ar bērniem, jo viņiem nepieciešama īpaša pieeja.

Lai situācija valstī nebūtu tik kritiska, kopš jūlija vidus lielākajās Latvijas pilsētās valsts apmaksāts zobārsts bērniem akūtās situācijās pieejams arī sestdienās. Lai arī tas ļāvis vecākiem atviegloti nopūsties, ka kritiskā situācijā nebūs jātraucas uz Rīgu, tomēr jāatzīst, ka uz kopējās problēmas fona tas tomēr arvien ir vien piliens jūrā. Lai situācija uzlabotos, vēl daudz darāmā.

Bērņus pie zobārsta ved arī uz Limbažiem, Valmieru, Rīgu

Nereti sociālajos tīklos lasāms, ka vecāki izmisīgi meklē, kur iespējams pierakstīt bērnu pie zobārsta, lai uz vizīti nav jāgaida daudzus mēnešus. Lai tiktu ātrāk pie zobārsta, vecāki ved bērņus arī uz Limbažiem, Valmieru, Rīgu.

Cēsu novada iedzīvotāja Lauma Jeremite vaicājusi padomnieciem, saprotot, ka Ģimenes zobārstniecībā pieraksts ir līdz gada beigām. Māra Sproģe pastāsta, ka bērņus veda pie zobārsta uz Siguldu, kur vienā no zobārstniecībām varēja tikt par valsts kvotām, turklāt apmierināja arī zobārstu attieksme gan pret bērņiem, gan vecākiem. Savukārt Agnese Odziņa norādīja, ka dodas tikai uz Stomatoloģijas institūta Bērņu nodaļu Rīgā, uzteicot, ka tur pieejami labākie ārsti. Lola Ābelīte bērņus vedusi uz Valmieru.

Toties, kad māmiņa Linda

jūlijā meklēja, kur varētu pierakstīt trīsgadīgu bērņiem pie zobārsta uz septembri, citas mammas komentēja, ka rindas var būt pat pusgada garumā. Izņēmums, ja kāds atteicies no vizītes, tad iespējams tikt pat pēc pāris dienām. Elīna Gustiņa norāda, ka rindas var būt aptuveni trīs mēnešus, un atzīst: “Kopumā situācija ir bēdīga.” Anete Mača piebilst, ka trīs mēneši vēl ir mazs gaidīšanas laiks, viņa bērņiem pieteikusi, apmeklējums būs pēc sešiem mēnešiem. Savukārt Monta Vecmane, saprotot, ka Cēsis rindas garas, pieteica bērņiem Rīgas Veselības centrā, kur arī bija iespēja tikt pie zobārsta par valsts maksu. Bērņus piesaņkot maija beigās, jūnija sākumā varēja tikt pie speciālista. Irina Sibalova noskaidrojusi, ka Rīgā, Biķernieku poliklīnikā, pieņem ukraiņu zobārste, pie kuras vismaz sākotnēji nebija garas rindas un bija iespēja tikt pat pēc divām nedēļām. □

Ieskatu sniedz, bet precīzu ziņu trūkst

Ieskatu, pēc cik ilga laika var tikt pie zobārsta, var gūt mājaslapā “Rinda pie ārsta”. Tomēr jāņem vērā, ka šie dati var būt ļoti neprecīzi. Norādītais gaidīšanas laiks var atšķirties no reālā, lai gan tendence, ka pie zobārsta jāgaida trīs līdz seši mēneši, atbilst esošajai situācijai. Piemēram, “Dens” - 120 dienas; Ģimenes zobārstniecība, Cēsu filiāle - 129 dienas.

Sarakstā netiek norādīts, kurās zobārstniecībās pieņem arī bērņus, turklāt nav iekļautas arī visas zobārstu prakses, piemēram, Cēsis ir arī Zobārstniecības speciālistu klīnika, kur, lai gan pakalpojuma izmaksas, salīdzinot ar pārējām zobārstniecībām, ir lielākas, tomēr pie speciālista var tikt pat ļoti ātri. Tāpat var

būts zobārstniecības, kas šobrīd pacientus nemaz nepieņem. Piemēram, sazinoties ar zobārsti Dzērbenē, pie kuras no mūsdienu zobārstiem ir visīsākais gaidīšanas laiks – 20 dienas -, uzzinām, ka viņa slimo un pacientus nepieņem, turklāt strādā tikai ar klientūru, kas izveidojusies gadu gaitā, un svešus vairs pieņemt nevar. Viņa arī atzīst, ka laukos zobārstu pieejamība ir un, visticamāk, būs problēma, jo visbiežāk strādā speciālisti gados, jaunie neizvēlas veidot praksi laukos.

“Druva” sarakstā ievēroja arī diezgan maldinošus ierakstus, kas liecina, ka pie zobārsta var tikt pēc piecām dienām, taču tie ir speciālisti, kas strādā tikai ar bērņiem noteiktā skolā, pacienti no malas netiek pieņemti. □

Ne visur uzņemas labot zobus bērņiem

Viena no zobārstniecībām Cēsīs, kura pieņem arī bērņus, ir “Ģimenes zobārstniecība”.

Uzņēmuma valdes priekšsēdētāja Terēze Bērzupe atzīst, ka situācija ar zobārsta pieejamību bērņiem vēl arvien ir saspringta arī tāpēc, ka ne visas zobārstniecības strādā ar bērņiem: “Līgums ar Nacionālo veselības dienestu par bērņiem zobu ārstēšanu ir dažām zobārstu praksēm. Ar valsts maksāto tarifu nav iespējams nosegt faktiskās izmak-

sas par zobu ārstēšanu.”

“Ģimenes zobārstniecība” apkalpo bērņus arī valsts apmaksātajā programmā, kā arī zobārstniecības speciālisti strādā mobilajā zobārstniecības autobusā, kas pēc noteikta grafika veic izbraukumus Vidzemes reģionā, arī kabinetos skolās, taču T.Bērzupe atzīst, ka pieprasījums ir krietni lielāks par iespējām: “Ģimenes zobārstniecībā nav iespējams pierakstīties uz valsts apmaksātajiem pakalpojumiem zobu ārstēšanai šajā gadā. Mūsu klīnikas strādā sešas dienas nedēļā. Bieži vien vecāki atved bērņus pie zobārsta tikai tad, kad zobs jau jārauj laukā. No tādas situācijas varētu izvairīties, ja vecāki laikus pierakstītos pie

zobārsta, jo rindas patiešām ir garas un janvārī jau pieraksts uz valsts apmaksātu pakalpojumu ir pilns līdz gada beigām. Pēdējā laikā esam sastapušies ar ļoti apzinīgām un ieinteresētām skolu medicīnas māsām, kurām rūp bērņiem zobu veselība. Īpaši vēlētos pateikties par sadarbību Cēsu Bērzaimes pamatskolas - attīstības centra mediķiem un vadībai, kā arī Jaunpiebalgas sākumskolas māsiņai Olgai.”

Taču Terēze Bērzupe norāda, ka nesen izveidotā iespēja Latvijas lielākajās pilsētās bērņiem saņemt akūto zobārstniecības palīdzību sestdienās ir pozitīvas izmaiņas valsts līmenī. □

Sestdienās akūtos gadījumos

Lai uzlabotu valsts apmaksātas zobārstniecības palīdzības pieejamību, no jūlija vidus bērņiem līdz astoņpadsmit gadu vecumam sestdienās ir pieejami valsts apmaksāti zobārstniecības pakalpojumi gadījumos, kad medicīniskā palīdzība ir nepieciešama pēkšņi vai steidzami.

Cēsu novada iedzīvotājiem vistuvākā vieta ir Valmiera, kur bērņus pieņem zobārstniecība “Dentalfix”. Sestdienās akūtas nepieciešamības gadījumā bērņus pieņem arī Rīgā, Ogrē, Liepājā, Daugavpilī.

Tomēr Vidzemē nav tik labi, kā varētu domāt. Pagaidām bērņus sestdienās var pieņemt viena zobārste, tāpēc Valmierā pakalpojumu nesniedz katru sestdienu. Par to, kad tas pieejams, informācija redzama zobārstniecības feisbuka kontā, kā arī to iespējams uzzināt, sazvānot reģistratūru. Ienākošo zvanu lielā skaita dēļ gan ne vienmēr uz zvanu ir iespējams atbildēt uzreiz. Vecākiem jāērķinās, ka braukt bez iepriekšējās sazvānīšanās gan nav ieteicams, lai brauciens neizrādās lieks.

Cik vajadzīga ir zobārsta pieejamība bērņiem sestdienās akūtos gadījumos un vai tā spēj risināt kopējo situāciju, “Druva” jautāja zobārstniecības “Dentalfix” vadītājai Jolantai Kalniņai.

Viņa pastāstīja, ka “Dentalfix” piekrita uzņemt bērņus sestdienās, apzinoties, ka “situācija bērņiem zobārstniecības pieejamībā ir dramatiska, turklāt visā Latvijā, un tā tikai pasliktinās. Pirmajā sestdienā, kad bija izskanējusi reklāma par šāda pakalpojuma pieejamību, mums bija ap 100 zvanu no visas

Latvijas. Savukārt ārsts dienā var pieņemt lielāks desmit bērņus”. Vadītāja gan norāda, ka ne visi vecāki ir godprātīgi. J. Kalniņa teic: “Šajā laikā esam novērojuši, ka ļoti mazs procents ir tiešām akūti gadījumi, tie faktiski ir tikai daži bērņi. Pārsvārā ir tā, ka bērņi tiek iestumti kabinetā pa durvīm, paziņojot, ka mazajam sāp zobs. Daktare apskatās un saprot, ka ir neliels caurumiņš, kas sāpes noteikti nerada. Kad daktare sūta priekš, jo pieņem tikai akūtas situācijās, rodas nesaprašanās. Jāsaprot, ka sestdienās ar bērņiem strādā tad, ja ir gūta zoba trauma vai ir nepieciešams zobu izraut. Labošanu neveic.”

Lai pakalpojumu būtu iespējams sniegt biežāk, aktīvi tiek meklēti zobārsti, cerot, ka septembrī “Dentalfix” jau būs divi speciālisti, kas bērņiem sniegs palīdzību akūtos gadījumos. Jolanta Kalniņa gan atzīst, ka piemaksas, kas ir par šādu darbu, ir mazas, tāpēc tā ir ārstu labā griba un savā ziņā labdarība brīvdienā veikt šo darbu.

Par galvenajām problēmām, kāpēc zobārstniecība bērņiem grūti pieejama, J.Kalniņa nosauca divas: speciālistu trūkums, kā arī kvotu nepietiekamība bērņiem zobārstniecībai. Turklāt finansējums par pakalpojumu ir neliels, īpaši ņemot vērā, ka materiāli un citas izmaksas pēdējā laikā ir ļoti pieaugušas. Arī pieaugušajiem par zobārsta apmeklējumu ir jāmaksā vairāk.

J. Kalniņa teic: “Protams, ne visi zobārsti ir gatavi strādāt ar bērņiem, jo nereti bērņi ar ārstu nesadarbojas, vajadzīga īpaša pieeja. Ja ārsts ir izdedzis, viņš nav spējīgs nodrošināt šādu pieeju. Tāpat arī kvotu sistēma ir nesakārtota. Kvotu ir nepietiekami. Šogad mūsu praksē bija ārste, kas strādāja ar bērņiem, pieņēmam ļoti daudz mazo pacientu, bet pavasara beigās kvotas bija izsmeltas. Tad divu mēnešu garumā notika pārrunas par

kvotu palielināšanu, tikmēr apturējam pierakstu bērņiem. Uzskatu, ja ir ārsts, kas ir gatavs strādāt ar bērņiem, tad viņam kvotām būtu jābūt pieejamām visa gada garumā. Ja ārsts nezina, cik ilgi pietiks kvotas, arī viņam zūd ieinteresētība strādāt. Diemžēl pārmaiņas, lai situācija uzlabotos, notiek ļoti lēni.”

Kā risinājumu Jolanta Kalniņa saredz pēdējo kursu studentu piesaisti ne tikai Rīgā, bet arī laukos: “Pēdējā kursa studenti ir spējīgi strādāt cita zobārsta uzraudzībā, vajadzētu dot iespēju jauniešiem speciālistiem brīvdienās strādāt reģionos. Mūsu prakse ir mūsdienīga, esam gatavi apmaksāt gan ceļu, gan maksāt pietiekami lielu, adekvātu algu, sociālās garantijas, nešķirojot, vai tas ir students vai jau sertificēts zobārsts. Nākamie ir rezidentūras studenti, kas ir jau zobārsti, bet arī viņi visi tiek paturēti Rīgā, lai gan viņus varētu sūtīt arī uz laukiem. Būtu ļoti daudz speciālistu, kas tādejādi reģionos arī iedzīvotos un paliktu strādāt. Tas risinātu vispārējo zobārstu trūkumu, kas ir galvenā problēma. Rindas vairāku mēnešu garumā pie zobārsta ir ne tikai bērņiem, arī pieaugušajiem. Varu teikt, ka ārsti ir pārstrādājušies, pat bez atvaļinājumiem, brīvdienām, bet visam ir savs mērs un robežas. Speciālists nevar ilgstoši strādāt sešas septiņas dienas nedēļā.” □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.